

E. SETELOS LAIŠKAS J. ENDZELYNUI

Parengė N. Čepienė

LTSR MA Lietuvių kalbos ir literatūros instituto rankraštyne, K. Būgos fonde (Signatūra F 7–35) yra suomių kalbininko E. Setelos (E. N. Setälä, 1864–1935) laiškas. Sprendžiant iš turinio, jis adresuotas ne K. Būgai, bet turbūt latvių kalbininkui J. Endzelynui. Taip galvoti galima todėl, kad jame E. Setela praneša adresatui, jog pastarojo parašyta K. Būgos darbo recenziją jis artimiausiu metu nusiųsiąs į spaustuvę. Žinome, kad J. Endzelynas K. Būgos „Aistiškų studijų“ recenziją išspausdino suomių žurnale „Anzeiger der Finnisch-ugrischen Forschungen“.

Helsingfors 2. 1. 10.

Hochgeehrter Herr Kollege,

Ich muss mich ordentlich schämen, dass ich Ihnen nicht früher meinen herzlichen Dank für Ihre Rezension über die Būga'sche Arbeit ausgesprochen habe. In den letzten Zeiten bin ich sehr stark beschäftigt gewesen, und ich habe auch viele Reisen gemacht; vor unseren Weihnachten war ich wieder krank. Die Hefte der Finnisch-ugrischen Forschungen sind auch wegen vieler Umstände verspätet worden.

Jedenfalls schicke ich Ihre Rezension in diesen Tagen zu der Druckerei. Ich möchte aber gern den **litauischen** Titel des Buches erfahren, wie auch einige andere Notizen (Verleger, Format, Umfang, Preis), und deshalb bitte ich Sie das beiliegende Zettelchen auszufüllen.

Die Korrektur wollen Sie wohl selbst einmal sehen?

Ist die Būga'sche Arbeit in Buchhandlung zugänglich? Die Arbeit interessiert mich – um Ihrem Referat nach zu schliessen – sehr.

Ich hoffe, dass Sie auch in der Zukunft uns Mitteilungen über Fennica auf dem baltischen Gebiet mitteilen werden. Der Anfang war ja freilich von unserer Seite nicht sehr aufmunternd, aber wir leben in der Zuversicht, dass wir bald mit unserer Zeitschrift à jour sein werden können.

Sie fragen mich, ob nach meiner Ansicht die Auffassung Jaunis- Buga's, dass die baltischen Lehnwörter in Finnischen Spuren eines zwiefachen Akzents aufweisen irgendwie als wahrscheinlich zu gelten hat. Soviel ich nach Ihrem Referat beurteilen kann, sind die Jaunis- Buga'schen Hypothesen überhaupt einer Beachtung und näheren Untersuchung wert, aber es scheint immer neben dem interessanten solches zu geben, was nicht Stich hält. Es giebt kaum ein sicheres Beispiel dafür dass **b, d, g** im Finn. zu **pp, tt, kk** geworden seien. Der Verf. nennt **takkiainen** Klette, aber das Wort heisst gewöhnlich **takiainen** und scheint sein geminiertes **kk**, wo es vorkommt,

dem Einfluss anderer Wörter zu verdanken; ebenso ist finn. **metti(a'i)nen** 'Waldtaube' kaum ein lit. Lehnwort, das entsprechende Wort kommt auch im Mordwischen vor und setzt ein urspr. inlautendes *ǣ* voraus. Wie es mit den Wörtern mit lit. p t k (finn. pp, tt, kk od. gewöhnlicher p t k) sein mag, wage ich nicht zu entscheiden; die Beispiele sind, wenn man die b d g – Beispiele eliminiert, etwas gering an Zahl (finn. **luokka** ist wohl nicht <let. **lŭks**, sondern russ. лукъ; finn. **mänttä** 'Quirl' existiert nicht, das Wort heisst **mäntä**) und alle stimmen nicht mit der Hypothese des Verf:s überein.

Indem ich Ihnen fröhliche Weihnachten und ein gutes, glückliches neues Jahr wünsche bin ich Ihr ganz ergebener

Emil Setälä

Helsingforsas, [19]10.I.2.

Didžiai Gerbiamas Kolega,

Man tikrai gėda, kad anksčiau neišreiškiau Jums savo nuoširdžios padėkos už Jūsų Būgos darbo recenziją. Paskutiniu laiku buvau labai užsiėmęs ir taip pat daug keliavau; prieš mūsų kalėdas aš vėl sirgau. Finų-ugrų tyrinėjimų sąsiuviniai irgi dėl daugelio aplinkybių pavėlavo.

Vis dėlto Jūsų recenziją aš nusiūsiu šiomis dienomis į spaustuve. Bet mielai norėčiau sužinoti **lietuvišką** knygos pavadinimą, taip pat kelis kitus duomenis (leidėja, formatą, apimtį, kainą) ir todėl prašau Jus užpildyti pridėtą lapelį.

Korektūrą Jūs turbūt pats norėsite pažiūrėti?

Ar galima gauti Būgos darbą knygyne? Sprendžiant pagal Jūsų referatą, darbas mane labai domina.

Tikiuosi, kad Jūs taip pat ir ateityje mus informuosite apie fennica baltų srityje. Pradžia, žinoma, nebuvo iš mūsų pusės labai padrašinanti, bet mes esame tikri, kad greitai su savo žurnalų galėsime būti à jour.

Jūs klausiate manęs, ar, mano manymu, Jaunias – Būgos nuomonė, kad baltų skoliniai suomių kalboje parodo dvejojo kirčio pėdsakus, yra tikėtina. Kiek aš galiu spręsti iš Jūsų referato, Jaunias – Būgos hipotezės apskritai vertos dėmesio ir išsamnio tyrinėjimo, bet atrodo, kad šalia to, kas įdomu, visada pasitaiko ir tai, kas nepagrįsta. Vargu ar yra bent vienas tikras pavyzdys tam, kad suomių *b, d, g* virto *pp, tt, kk*. Autorius varnalėšą vadina *takkiainen*, bet šis žodis vadinasi paprastai *takiainen*, o jo dvigubas *kk*, kur jis pasirodo, atsiranda turbūt dėl kitų žodžių įtakos; lygiai taip pat suom. *metti(äi)nen* 'miškinis balandis' vargu ar yra lietuviškas skolinys; atitinkamas žodis yra taip pat mordvių kalboje ir leidžia manyti buvus pirminį žodžio vidurio garsą *ǣ*. Kaip yra su žodžiais su liet. *p, t, k* (suom. *pp, tt, kk* ar dažniau *p, t, k*), nedrįstu spręsti; per mažai yra pavyzdžių, jeigu atmesime pavyzdžius su *b, d, g* – suom. *luokka* turbūt nėra <latv. *lŭks*, bet iš rus. лукъ; suom. *mänttä* 'menturis' neegzistuoja, žodis tariamas *mäntä*), ir visa tai nesutampa su autoriaus hipoteze.

Linkiu Jums linksmų kalėdų ir gerų, laimingų Naujųjų metų. Jus gerbiaš

Emilis Setela

Vertė N. Čepienė